

EL – MÜTEKEBBİR

El-Mütekebbir, Allah Teâlâ'nın esma-ül hüsnâsından bir ism-i şerifi ve sıfat-ı uzmasıdır. Her şeyde, her hadisede büyüklüğünü gösteren, büyüklük ve ululuk ancak zâtına mahsus olan Allah'tır. Nitekim bir kudsi hadiste Yüce Allah (c.c) mütekebbirleri tehdit sadedinde şöyle buyurur: "Kibriya benim ridam, azamet ise benim izarımdır. Kim benimle bu mevzuda nizaya kalkışırsa (onu baş aşağı getirir) cehenneme atarım."¹

Kibriya Allah'a has bir sıfattır, büyüklük ancak O'na mahsustur. Her şeyin yaratıcısı, yaşatıcısı, idare edicisi, Malik'ül Mülk (mülkün maliki) Allah'tır. Dilediğini dilediği gibi var eden ve yine dilediğini dilediği zaman yok etmeye kâdir olandır ki, büyüklük, ululuk yalnız Allah'a mahsustur. O Allah ki, Hâlık'tır, gayri her şey mahlûktur. Mahlûklar arasındaki fark ise yine O Yüce Yaratıcı'nın vermesi, ihsan etmesi iledir ve her hayır, her nimet yine O'na aittir, kulun kendine ait hiçbir şeyi yoktur. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de muhtelif ayetlerde kendi azametini ilan ediyor.

"تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ"²

diyerek azametini, بِيَدِهِ الْمُلْكُ diyerek mülkün yegane sahibi olup yedi-

kudretinde olduğunu وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ diyerek her şeye kâdir olduğunu ilan ediyor.

"Resulüm de ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye kâdirsin. Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diri, diriden de ölüyü çıkarırsın. Dilediğine sayısız rızık verirsin." ³

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır..."⁴

"Muhakkak Rabbiniz o Allah'tır ki gökleri ve yeri altı gün içinde yarattı. Sonra arş üzerine istivâ buyurdu. Geceyi gündüze örtüverir, onu çabuk çabuk arar, takib eder. Güneşi de, ayı da, yıldızları da emrine boyun eğmiş olarak yaratmıştır. İyi bilmelidir ki, yaratmak da emir de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ pek yücedir."⁵

Hâlık O'dur, Kâdir, Muktedir O'dur, Mâlik O'dur, Melik O'dur, Hakem, Hayy ve Mümît O'dur. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ olan Allah ki ululuk, azamet O'na mahsustur. Allahü ekber

diyerek büyüklüğün Allah'a has bir sıfat olduğunu her mahlûk hâl diliyle ikrar eder, ilan eder. Bunun aksini düşünmek zındıklıktır, dinsizliktir veya akıl noksanlığındandır. Başta insanlar olmak üzere mahlûkatta bazı farklılıklar söz konusu olsa da bunlar yine o kişilerin veya varlıkların kendilerine has bir durum olmayıp pek çok hikmetlere binaen Yüce Yaratıcı'nın ihsanları, ikramlarıdır ki bu nimetler asla kendilerine ait olmayıp Rabb'ül âlemin'in emanetleridir. Sahibi Allah'tır. Kim bu üstünlükleri, faziletleri kendine mal eder de ucba, kibre, riyaya düşerse maazallah bu nimetler kendisi için birer mihnet olup cezaya sebep olur. Meselâ bir insan düşünelim ki, zekâsı kuvvetli. Bu kişi zekâsının kuvvetiyle, diğer kişi fizik güzelliğiyle, bir diğeri soyu soppu ile, makam, rütbe veya dindarlığı ile vb. maddî manevî neye malikse bunları kendine mal edip bunlarla kendini beğenmesi ile ucba, kibre düşer ki bu sebeple cezayı hak etmiş olacağını Yüce Allah haber veriyor.

Büyüklük Allah'a mahsustur, insanlar ve diğer varlıklar arasındaki farklılıklar ise başta da denildiği gibi hikmete binaendir. Allah'ın dağıtımındaki değişikliklerdir ki, hepsinin hâlıkı, sahibi, maliki yine Allah'tır. İnsanların en âlisi, en şerefli

¹ Ebu Davut, Libas 26, İbn. Mace, Zühd 16

² Mülk:1

³ Â-i İmran:26-27

⁴ Nisa:131

⁵ Araf:54

peygamberlerdir ki, onlar dahi asla büyüklük iddiasında bulunmamışlar, hep tevazu üzere olup "Biz de bir beşeriz, ancak Allah'ın bize takdir ettiği tebliğ vazifesi ile görevli kullarız" diyerek her dem kul olduklarının şuuru ile üzerlerine düşen kulluk vazifesini ifa ederek en güzel örnekler olmuşlardır.

En akıllı varlık olan insan bir düşünse, zerre kadar kibirlenmeye hakkı olmadığını vicdanı ona söyleyecektir. Hiç yoktan var oluşu, şu dünyaya gelişi, bütün ihtiyaçlarının yaratılmasından acaba ne türlü bir dahli var, bir hücre ile başlayan mevcudiyeti, büyüüp gelişmesi, istifadesine sunulan şu küre-i arz, hava, güneş vs. bunların sağlayan kim? Gözüm, kulağım, elim, ayağım, aklım, fikrim, kalbim, kafam diyoruz, bunları nerede bulduk, nereden satın aldık, hiç düşündük mü? Bu mülke nailiyet nasıl oldu? Mülkün sahibi Yüce Allah hiç hakkımız olmadığı halde bize mülkiyet hakkı tanımış geçici olarak. Her şeyin asıl sahibi Yüce Hâlık Teâlâ'dır, hiç kimsenin hak iddia edip kibirlenmeye hakkı yoktur. Kimin malı ile kime kibirlendiğini sorarlar insana, emaneten verilmiş şu beden ülkesi ve bu cismin ihtiyaçlarının bahşedilmesi ki Yüce Hâlık'ın takdiri ve lütf-u ilâhîsidir ve hepsi emanettir. Sahibi bir gün takdir edilen zaman gelince bu emanetlerin nasıl ve nerelerde kullanıldığını soracaktır. Evet, bunca emanete hıyanet edenler cezasını çekecek, emaneti yerinde, sahibinin bildirdiği, istediği yerde kullanıp bahşedilen nimetlerin hakkını gözetenlere de yenileri ve daha güzelleri ile mükâfat verilecek ve hatta onlar Allah'ın fazlından ödül üstü ödüllerle ödüllendirileceklerdir.

İşte Allah, dünyada kendine mal etmeyip kibirlenmeyen, her varlığı Rabbinden bilip haddi aşmayan mütevazı kula verilen fani mülkü, ahirette Bâkî isminin tecellisi ile bâkîleştirip o kulu sonsuz ikramlarına nail edecektir. Hem de o kula orada mülkiyet hakkı tanınıp ebedî mülk sahibi olma şerefi verilecektir.

Kibrin şeytan sıfatı olduğu ve şeytanın başına gelenlerin kibrinden geldiği unutulmamalıdır. Yine aynı zamanda kibirlenenlerin kâfirler güruhu olduğunu Kur'an-ı Kerîm muhtelif ayetlerinde bildiriyor ki, kâfirlerin ekserisinin iman etmeyişlerinin sebebi de kibirdir. Hatta Efendimiz (s.a.v)'in amcası Ebu Talib'in dahi kibrinden dolayı iman etmediği rivayetleri mevcuttur.

Evet, kibir çok tehlikeli bir vasıftır, bir yerde şirke sebebiyet verir ki mülk sahibinin mülkünde ortaklık iddiası mânâsı çıkar. Nefis daima kibire meyyaldır, bilhassa emmare ve levvame olan nefsin hamlılığı, cehaleti kendinde varlık görmesine sebep olur.

Resulullah'a bir adamın iyiliğinden bahsettiler. Günün birinde adam karşıdan gelirken Resulullah'a: "Sözünü ettiğimiz işte bu adamdır" dediler. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki: "Onuz yüzünde şeytana ait bir leke görüyorum." Adam geldi, selam verdi, oturdu. Sevgili Peygamberimiz buyurdu ki: "Allah için sana sorduğum şeye doğru cevap ver. Şuradan gelirken, bu topluluk içinde benden daha üstün kimse yoktur, diye bir şey geçti mi?" Adam dedi ki: "Evet ya Resulullah" Resulullah (s.a.v) peygamberlik nuruyla bakınca, o adamın kalbinden geçen kötü duyguyu yüzünde bir siyah leke olarak gördü.⁶

Kibirlenenlerin durumu Kur'an-ı Kerîm'de açık ifadelerle bildirilir ki, bunlardan Musa (a.s)'in karşısında Firavun'un durumu, İbrahim (a.s) karşısında Nemrud'un ve etbainin durumları, Nuh (a.s) karşısında başta evladı da olmak üzere kavminin durumu, malıyla kibirlenen Karun'un yere batışı, Efendimiz (s.a.v)'in karşısında kavim ve kabilesinden kibirlenip İslâm'dan mahrum olan küffarın durumları calib-i dikkatir. Bu Kur'an mesajları kibirlilerin ahiretteki durumlarının daha da şedid olacağını bildirir. Efendimiz (s.a.v)'in bu konu ile ilgili uyarıcı hadis-i şerifleri çoktur.

Abdullah bin Mes'ud (r.a)'den rivayetle:

"Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete giremez."⁷

"Kibir havasından Allah'a sığınırım."⁸

Azamet-i ilâhi karşısında kibirlenmek, büyüklük taslamak adeta bir mecnunluktur denilebilir. İnsanoğlunun aczini, fakrını, hiçliğini bildiren ayetler ve çeşitli hadiseler büyüklüğün yalnız ve yalnız Allah'a ait olduğunu anlatır. Depremlerle saniyelerle ifade edile zaman dilimlerinde mal, can nasıl da yerle yeksan oluyor, sel felaketleri, kasırga,

⁶ Riyazü's-Salihin

⁷ Riyazü's-Salihin, 614 no'lu hadis

⁸ Kimyay-ı Saadet

yangın, kazalar vs. bir anda her şeyi alıp götürüyor. Malik-ül Mülk olan Allah (c.c) mülkünde dilediği gibi tasarruf ediyor ve insan takdir-i ilâhî karşısında aciz kalıyor. Öyle ise kula düşen haddini bilip azamet-i ilâhî karşısında Mütekebbir olan Rabbine karşı tevazu içinde olup asla kibirlenmemektir. Veysel Karanî Hz. gibi "Ente Hâlık, ene mahlûk, ente Azîz ene zelîl, ente Bâkî ene fani, Ente Rezzak ene merzuk, Ente'ş-Şâfî, ene mariz, ente Kavî ene zaif, ente Hayy ene meyyit, ente Ganî ene fakir, ente Kerîm ene leim" gibi hisler içinde olup aczini, fakrını ilan edip tevazuu elden bırakmamalı.

Ya Rabbi bizleri kibirden muhafaza eyle. Âmin.